11, २०   २१२२९७३१००)

पाणी गुणवत्ता नियंत्रणाबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र.९४/पापु-१२
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक :- ८.६.२०१०

प्रस्तावना :- ग्रामीण भागांमध्ये शुध्द पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी पाण्याच्या गुणवत्तेचे सनियंत्रण करणे गरजेचे आहे. पिण्याच्या पाण्याची गुणवत्ता राखण्यासाठी त्यांचे सर्वेक्षण व सनियंत्रण कसे करावे याबाबत शासनाकडून स्थानिक स्वराज्य संस्थांना वेळोवेळी सुचना देण्यात येत असतात, तथापि अंमलबजावणी यंत्रणाकडून बरेचदा त्यांचे काटेकोरपणे पालन होत नसल्याचे दिसून येते.

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणातील त्रुटी दूर करण्यासाठी राज्यस्तरावर पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग व ग्राम विकास विभाग यांनी एकत्रित आढावा घेणे आवश्यक असल्याने हया तीनही विभागांचा समावेश असलेली राज्यस्तरीय समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

पाणी गुणवत्ता सनियंत्रणासाठी राज्यस्तरावर समिती स्थापन करण्याचा शासन निर्णय घेण्यात आलेला आहे.हया समितीची रचना पुढीलप्रमाणे राहील.

१) उप सचिव (पाणी गुणवत्ता), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग- निमंत्रक
२) उप सचिव, ग्राम विकास विभाग - सदस्य
१) उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे - सदस्य

प्रत्येक जिल्हा परिषदेकडून पिण्याच्या पाण्याच्या स्त्रोतांची वर्षातून दोन वेळा रासायनिक तर वर्षातून चार वेळा अणूजैविक तपासणी होणे आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने प्रत्येक प्राथमिक आरोग्य केंद्राकडून त्यांच्या अंतर्गत असणा-या सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्त्रोतांचा तपासणी आराखडा केला जातो. जिल्हापातळीवर पिण्याच्या पाण्याच्या सर्व स्त्रोतांचे रासायनिक व अणुजैविक तपासणी असे आराखडे सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट १ व परिशिष्ट २ मध्ये एकत्रित करुन सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी शासनास दरवर्षी ३० एप्रिल पर्यंत पाठवावेत. या आराखडयाच्या आधारावर दरमहा या शासननिर्णयान्वये स्थापन केलेली समिती परिशिष्ट २ व परिशिष्ट ३ मधील पिण्याच्या पाण्याच्या

स्त्रोतांच्या रासायनिक व अणुजैविक तपासणीबद्दल आढावा घेईल, त्याचप्रमाणे रासायनिक दूषित असलेल्या स्त्रोतांच्या गावात हाती घेतलेल्या उपाययोजनांबाबत कृती अहवाल (Action Taken Report) ही जिल्हा परिषद परिशिष्ट ४ मध्ये शासनास पाठवेल आणि सदर माहितीबाबतही आढावा घेण्यात येईल.

सदरहू राज्यस्तरीय समितीची बैठक दर महिन्याला आयोजित केली जाऊन पाणी गुणवत्तेबाबत आवश्यक कार्यवाही केली जाईल.

सदर शासन निर्णय ग्राम विकास विभाग व सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित केला आहे.

सदर शासन निर्णयाचा सांकेतांक **२०१००६०८१८२९३१००१** असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दु.र.चंद्रिकापुरे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,
१. मा.मंत्री, ग्राम विकास विभाग, यांचे खाजगी सचिव
२. मा.मंत्री, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, यांचे खाजगी सचिव
३. मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांचे खाजगी सचिव
४. मा.प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे स्वीय सहायक
५. मा.प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य यांचे स्वीय सहायक
६. मा.सचिव, ग्राम विकास यांचे स्वीय सहायक
७. उप सचिव, ग्राम विकास विभाग
८. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व
९. उप संचालक, राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे
१०. निवडनस्ती (पापु-१२)

NATIONAL RURAL DRINKING WATER Quality MONITORING & SURVEILLANCE PROGRAM
A1- Annual Action Plan for Bacteriological testing for Rural Area

Sr No	District Name	No of Blocks	No of Gram Panchayats	No of habitations	No of Soures in habitations	No of Sources to be tested												
						Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

Additional District Health Officer and
Nodal Officer District Surveillance Team
Water Quality Monitoring & Surveillance Program
Zilla Parishad

Format I

A2 Annual Action Plan for Chemical testing for Rural Area

Sr No	District Name	No of Blocks	No of Gram Panchayats	No of Habitations affected as on 01.04.2010					No of Sources in affected habitations	No of Sources to be tested												
				F	Fe	No3	TDS	Cl		Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Total
1	2	3	4	5					6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

Additional District Health Officer and
Nodal Officer District Surveillance Team
Water Quality Monitoring & Surveillance Program
Zilla Parishad

FORMAT II

NATIONAL RURAL DRINKING WATER MONITORING & SURVEILLANCE PROGRAM

BACTERIOLOGICAL CONTAMINATION REPORT FOR THE MONTH OF.........

rict me	No. of Blocks	No. of Gram Panchayats	No. of Habitations	No. of Sources	Last Months Report			Retesting of Habitations which found were Contaminated last month			Report of Current Month				No of Red Card Issued	No of Yellow Card Issued	No of Green Card Issued	No of Yellow card converted to Green Card	No of Red card converted to Green Card
					No. of Sources to be tested as per Annual action plan	Sources Found Contaminated	Sources Found Noncontaminated	No of Sources out of colum 8 which were retested	Found Contaminated	Found Noncontaminated	No of Sources to be tested as per Annual Action Plan	No of Sources tested	Found Contaminated	Found Noncontaminated					
											12	13	14	15	16	17	18	19	20
2	3	4	5	6	7	8	9	10	10	11									

Additional District Health Officer and
Nodal Officer District Surveillance Team
Water Quality Monitoring & Surveillance Program
Zilla Parishad

FORMAT III

NATIONAL RURAL DRINKING WATER MONITORING & SURVEILLANCE PROGRAM

CHEMICAL CONTAMINATION REPORT FOR THE MONTH OF.........

Sr No	District Name	No of Blocks	No of gram Panchayats	No of Affected Habitations as on 01.04.2010						No.of Sources	No of Sources to be tested (As per AP)	No of Samples actually checked	No of habitations where water samples found beyond desirable limit					No of habitations where water samples found beyond Permissible limit					Whether (ATR Regarding each of the habitation has been sent in detail)
				F	Fe	No3	TDS	Cl	Total				F	Fe	No3	TDS	Cl	F	Fe	No3	TDS	Cl	
1	2	3	4	5						6	7	8	9					10					11

Additional District Health Officer and
Nodal Officer District Surveillance Team
Water Quality Monitoring & Surveillance Program
Zilla Parishad

FORMAT IV
ABSTRACT
NATIONAL RURAL DRINKING WATER MONITORING & SURVEILLANCE PROGRAM
ACTION TAKEN REPORT FOR CHEMICAL CONTAMINATED SOURCE FOR THE MONTH OF ——————

Sr. No.	District	No. of Blocks	No. of gram Panchayats	No. of Chemically affected habitations as on 01.04.2010					No. of Habitations where at least one safe source is available for drinking water	No. of Habitations where no safe source is available for drinking water	No. of affected habitations where schemes planned in AP lo-11 & 11-12)	Present Status				No. of habitations in which IEC carried out	No. of habitation which affected sources banned for Drinking & Cooking perpuse
				F	Fe	No3	Cl	Total				Not Started	Ongoing	Completed	No. of habitations where alternative Scema not planned		
1	2	3	4	5					6	7	8	9	10	11	12	13	14

Chief Executive Officer
Zilla Parishad